

Over God en
goden

Deel 2

Afgodendienst

Wat is afgoderij?

De zondvloed

De reden dat God het oordeel van de zondvloed over de mensheid liet komen, was gelegen in het feit dat er geestelijke wezens waren, engelen, ook 'zonen van God' genoemd¹, die gemeenschap hadden met vrouwen van het menselijk geslacht. Deze gemeenschap van engelen met mensen leidde tot het oordeel van God, zowel over de engelen, als ook over de mensen.

Zowel Petrus² als Judas³ noemen dit met nadruk en stellen dat dit bij Sodom en Gomorra de reden was voor het oordeel dat de steden overkwam. Bovendien verbinden beide schrijvers het met de valse profeten, misleiders, die de gelovigen achter zich aan trokken op de weg van de afgoderij ("de weg van Bileam"). Beide zeggen dat God ook deze valse profeten zal oordelen.

Het oordeel van de zondvloed, als ook het oordeel over Sodom en Gomorra, waren beide het gevolg van de ongeoorloofde gemeenschap tussen mensen en wezens uit de onzichtbare wereld, demonen die een lichaam hadden aangenomen. Niet alleen de demonen werden door God geoordeeld, maar ook de mensen. Het laat zien dat de mens hierin een eigen verantwoordelijkheid heeft; het overkomt een mens niet zomaar. Tussen de zichtbare en onzichtbare wereld heeft God een grens gesteld die een mens niet mag overschrijden. Doet hij dat wel, dan heeft dit het oordeel van Godswege tot gevolg.

---

¹ Genesis 6:2; Job 1:7

² 2 Petrus 2:4,6

³ Judas: 6-7

Wat Mozes leert

Voordat het volk Israël het beloofde land binnentrekt, wordt het door de Here uitgebreid gewaarschuwd in het boek Deuteronomium om niet van Hem af te wijken. God bracht hen naar een land van grote zegen, maar Hij noemde ook meteen het grootste gevaar: dat ze namelijk door de volken die er woonden in afgoderij zouden vervallen. Het gevolg daarvan zou zijn dat God hen moest oordelen en zou verdrijven uit het land dat Hij hun wilde geven: *“Anders zal de toorn van de Heere tegen u ontbranden (...) en zult u spoedig verdwenen zijn uit het goede land dat de Heere u geeft”*⁴.

Dan volgt in Deuteronomium 12 een kerntekst om te begrijpen wat afgoderij is: *“U mag tegenover de Heere, uw God, niet doen zoals zij! (...) dat u niet vraagt naar hun goden, door te zeggen: zoals deze volken hun goden gediend hebben, zo zal ik het ook doen. U mag ten aanzien van de Heere, uw God niet doen zoals zij!”*⁵

Bij oppervlakkige lezing is de betekenis van deze tekst voor de hand liggend: iedereen begrijpt eruit dat het volk Israël niet de goden van de heidenen mag dienen. Ze mogen God niet de rug toekeren en de goden van de heidenen gaan dienen. Op zich genomen is dat natuurlijk juist en kun je die betekenis eraan geven. Maar als we naar de context van deze verzen kijken, dan zien we direct een verschil tussen de manier waarop de volken die in het land woonden, hun goden dienden en de manier waarop God wilde dat Zijn volk Hem diende. Er zijn bij het dienen van de goden twee aspecten te onderscheiden, en wel (a) de plaats waar

---

⁴ Deuteronomium 11:17 als voorbeeld

⁵ Deuteronomium 12:4,30-31

geofferd wordt en (b) de manier waarop gediend wordt, of anders gezegd, de manier waarop de heidenen tot hun goden naderden.

Tot God naderen: op welke plaats

De heidenen dienden hun goden “op hoge bergen, op de heuvels en onder elke bladerrijke boom”⁶. Overal konden de afgoden dus gediend worden. Iedereen kon het op zijn of haar eigen manier doen; gewoon wat je het beste uitkomt. Maar God zei tegen Zijn volk dat er voor hen maar één plaats zou zijn om Hem te dienen. *“Naar de plaats die de Heere, uw God, uit al uw stammen zal uitkiezen om Zijn Naam daar te vestigen, naar Zijn woning moet u vragen en daarheen komen. Daarheen moet u uw brandoffers brengen (...)”*⁷. Voor het volk Israel betekende het dat Jeruzalem later de plaats zou zijn, waar de tempel, het huis van God zou worden gebouwd en waar de offers voor God gebracht zouden worden. Gods woning zou maar op één plaats zijn, en alleen op die plek konden ze hun priesterdienst uitoefenen. Wat hier in algemene zin al duidelijk wordt, is dat het dienen van God alleen maar kan gebeuren op de plaats die Hijzelf duidelijk maakt in Zijn Woord. Hij staat niet toe dat het volk Hem dient naar eigen inzicht. In Deuteronomium 12:8 staat daarom: *“U mag niet doen zoals al wat wij hier heden doen: iedereen doet wat juist is in eigen oog”*.

Tot God naderen: op welke manier

Maar onze tekst zegt ook iets over de manier waarop God gediend wil worden: *“(...) dat u niet vraagt naar hun goden, door te zeggen: zoals deze volken hun goden gediend hebben, zo zal ik*

---

⁶ Deuteronomium 12:2

⁷ Deuteronomium 12:5 e.v.

het ook doen. U mag ten aanzien van de Heere uw God, niet doen zoals zij!”⁸.

Dit gaat over de manier waarop de volken tot de goden naderden. In andere vertalingen komt dat misschien iets beter tot z’n recht: “Vraag niet: *hoe* hebben de volken hun goden gediend? Zo zal ik het ook doen”⁹. Het gaat om het *hoe*, de manier waarop. Het volk Israel mocht zich niet afvragen op welke wijze, *hoe* de heidenen tot hun goden naderden, om dan op dezelfde manier tot de Here, hun God te komen. Het volk had op zichzelf geen behoefte om Jahweh te verlaten en achter de afgoden aan te gaan. Nee, ze wilden tot de Here naderen (d.i. Hem dienen¹⁰), maar dan op dezelfde manier als de heidenen tot hun goden kwamen. Maar God verbood dat nadrukkelijk en zei: “*U mag ten aanzien van de Heere, uw God niet doen zoals zij!”¹¹*

Dit is een uiterst belangrijke conclusie:

de Israëlieten mochten niet tot de Here hun God naderen op dezelfde manier als de heidenen tot hun goden naderden.

Hun verlangen was op zichzelf wel juist, namelijk gericht op de Here, hun God, maar de wijze van naderen was verkeerd: de manier waarop het gebeurde was heidens. Dit betekent dus ook dat het dienen van afgoden geen kwestie is van bewust de Here de

---

⁸ Deuteronomium 12:30,31

⁹ Bv King James, Darby vertaling

¹⁰ Het ‘dienen’ van God of de goden is niet zozeer het als slaaf dienen, d.w.z. werk voor de godheid doen. Maar het is veel meer het als priester dienen; als priester naderen tot de godheid om offers te brengen teneinde de instemming en gunst van de godheid te verkrijgen. In die zin opgevat is het ‘dienen van goden’, het naderen tot de goden om contact te hebben.

¹¹ Deuteronomium 12:4,31

rug toekeren. Men denkt nog steeds de Here te dienen, alleen doet men dat op de manier waarop de volken tot hun goden naderen. En dat is wat de Here *afgoderij* noemt.

Zonder het te beseffen kun je van de Here losraken en in afgoderij vervallen, doordat je op een heidense manier tot God nadert.

Dit verklaart ook waarom het volk Israel zo vaak het verwijt krijgt dat ze de Here hebben verlaten, terwijl ze zich van geen kwaad bewust waren¹².

Op een andere manier tot God naderen

Hiermee hebben we dus een goede definitie van afgodendienst gevonden. In de Schrift wordt op veel plaatsen over afgoderij, het dienen van de afgoden gesproken, zowel in het Oude als het Nieuwe Testament. We zullen dan steeds weer moeten bedenken dat men daarbij God niet wilde verlaten, maar alleen op een andere manier tot Hem wilde naderen.

Als er dus bijvoorbeeld in Deuteronomium 11:16 staat “*Wees op uw hoede, dat uw hart niet verleid wordt, zodat u afwijkt, andere goden dient en u voor hen neerbuigt*”, dan betekent dit niet dat de Jood geen moslim of hindoe mag worden; dat spreekt vanzelf. Maar het betekent dat hij niet tot God de Here mag naderen op een heidense manier. Want op die manier zou hij niet met God, maar met de afgoden - de demonen - in contact komen. Het volk kon wel *denken* dat ze God dienden, maar *in werkelijkheid* dienden ze de afgoden. In werkelijkheid naderen ze tot de goden – de demonen - en stelden zich daarvoor open.

---

¹² Zie bijvoorbeeld Jeremia 8:6; Maleachi 3:7,13

Wat Paulus leert

Paulus leerde precies hetzelfde aan de gemeente te Korinthe. Dit was een gemeente van gelovigen in een heidense wereld, waaruit men gemakkelijk en ongemerkt dingen kon overnemen. Eén van de vragen die ze hadden, was of je als christen mocht eten van het offervlees dat geofferd was in de afgodstempel¹³. Paulus hield naar aanleiding van die vraag een hele verhandeling in de hoofdstukken 8 tot en met 11. Hij gaat daarbij uitgebreid in op afgoderij, de ernst ervan en hoe je kunt merken dat het in de christelijke eredienst binnensluipt.

In hoofdstuk 8 wordt het basisprobleem geschetst: mag je nu wel of niet offervlees eten? Er waren in de gemeente kennelijk broeders en zusters die de dienst in de afgodstempel kenden uit de tijd vóór hun bekering. Zij wisten uit eigen ervaring hoe daarbij hun bewustzijn in een andere, hogere toestand¹⁴ kwam en zich opende voor de onzichtbare wereld. Hiervoor hadden ze nog steeds een bepaalde gevoeligheid voor, want Paulus schrijft: *"(...) want sommigen, met het bewustzijn¹⁵ van de afgod tot nu toe, eten het (vlees) als iets dat aan de afgod geofferd is; en hun bewustzijn dat zwak is, wordt verontreinigd."*¹⁶.

Als een heiden zich tot God bekeert en de Heer Jezus Christus aanneemt als zijn Heiland, betekent dit niet dat oude gewoonten geen invloed meer kunnen hebben. Als zo iemand dan een me-

---

¹³ 1 Korinthe 10:25

¹⁴ In een van de volgende hoofdstukken komen we uitgebreid terug op de innerlijke ervaringen die bij contact met de onzichtbare wereld optreden.

¹⁵ 'Bewustzijn' is beter dan 'geweten', gezien de context van afgodendienst. Het Engelse 'conscience' staat voor beide begrippen.

¹⁶ 1 Korinthe 8 :7

degelovige bij de afgodstempel offervlees ziet eten, zou hij gemakkelijk weer hetzelfde kunnen doen. Maar gezien zijn gevoeligheid beleeft hij dan weer de mystieke ervaringen zoals vroeger, en dat kan het begin zijn van een weg die van de Heer afvoert. De ene “struikeling”¹⁷ heeft uiteindelijk tot gevolg dat de broeder, voor wie Christus gestorven is, “verloren gaat”¹⁸.

Voor degenen die deze gevoeligheid niet uit eigen ervaring kennen, ligt het allemaal nog simpel, evenals voor Paulus. Het offervlees is gewoon vlees dat je kunt eten. Er is niets mis mee, dus een christen kan het nuttigen zonder dat het zijn geestelijk leven negatief beïnvloedt. Voedsel is voor hem ook geen middel om ‘dichter bij God te komen’ of ‘meer van Hem te ervaren’¹⁹. Ons eten en drinken hoort bij het natuurlijke leven en is niet bepalend voor onze geestelijke relatie met de Heer, onze God. Je mag offervlees dus gewoon eten. *Behalve* wanneer je broeder of zuster het ook gaat nuttigen en daardoor weer op het pad van de afgodendienst terecht komt en ‘verloren gaat’. Het is zo ernstig als ik met mijn medegelovige in deze dingen geen rekening houdt, dat Paulus dit ‘zondigen tegen de broeders en zondigen tegen Christus’ noemt²⁰.

Daarom is dit voor Paulus aanleiding om in hoofdstuk 9 dieper in te gaan op de christelijke plicht om van alle rechten als christen af te zien ter wille van het evangelie. Paulus stelt zichzelf daarbij als voorbeeld in een betoog waarin hij wat de woordkeus en uitdrukkingen betreft enkele malen aansluit bij hoofdstuk 8. “Ik ben

---

¹⁷ 1 Korinthe 8:13

¹⁸ 1 Korinthe 8:11. We gaan er hier voor dit moment aan voorbij hoe je dit precies moet opvatten. Paulus zegt het zoals het er staat en zo laten we het maar even.

¹⁹ 1 Korinthe 8:8

²⁰ 1 Korinthe 8:12

voor de zwakken geworden als een zwakke, om de zwakken te winnen. Voor allen ben ik alles geworden, om in ieder geval enigen te behouden”²¹. Daarna zet hij in het tiende hoofdstuk een indringend verhaal neer over de afgodendienst van Israël en hoe God in de meesten van het volk geen welgevallen had, alhoewel zij allen uit de geestelijke rots dronken²².

Deze dingen zijn hen overkomen als voorbeelden en waarschuwing voor ons, “over wie het einde van de eeuwen gekomen is”²³. Dan volgt in vers 14 zijn oproep om “weg te vluchten van de afgodendienst”.

Wat hier als eerste opvalt is dat Paulus de afgodendienst van Israël nadrukkelijk en direct met de afgodendienst van de Korintheers verbindt. Voor hem is het een en hetzelfde; kennelijk is het zo dat het ‘dienen van de afgoden’ in de loop der eeuwen niet is veranderd. Afgoderij is van alle tijden en de kern ervan verandert niet.

Even terzijde: dit is ook de reden dat principes met betrekking tot afgodendienst in het Oude Testament ook toegepast moeten worden op de Nieuw Testamentische Gemeente.

Aan demonen offeren

Dan komen we in vers 19 en 20 bij een kerntekst in Paulus’ betoog. “*Wat zeg ik hiermee dan? Dat een afgod iets is, of dat een*

---

²¹ 1 Korinthe 9:22

²² 1 Korinthe 10:1-5

²³ 1 Korinthe 10:6,11

afgodenoffer iets is? Nee, ik zeg dit omdat wat de heidenen offeren, zij dat aan demonen offeren en niet aan God, en ik wil niet dat u met de demonen gemeenschap hebt"²⁴

Paulus komt in vers 19 terug op de vraag van het eten van afgodenoffers als hij opnieuw de vraag stelt: 'Wat zeg ik dan? Dat een afgod iets is, of dat een afgodenoffer iets is'? Bij de afgodendienst worden afgodsbeelden en offers (offervlees) gebruikt. Dat zijn materiele dingen en op zichzelf neutraal en niet verkeerd. Maar vergis je niet: ze worden gebruikt om in contact te komen met de onzichtbare wereld, met de demonen. *'Wat de heidenen*²⁵ *offeren, offeren zij aan demonen en niet aan God*".

Hier kunnen de volgende conclusies aan verbonden worden:

- Heidense rituelen met beelden en offers zijn niet alleen maar uiterlijkheden, maar er zit een onzichtbare werkelijkheid achter, nl het contact maken ('gemeenschap hebben met') demonen. De zichtbare dingen helpen in het contact maken met de godheden in de onzichtbare wereld.
- Dit zoeken van contact met de onzichtbare werkelijkheid, leidt nooit naar de God van de Bijbel, maar altijd naar demonen, engelen van satan.
- Het toepassen van heidense praktijken en methoden door christenen leidt evenmin naar God, maar altijd naar de demonen. Dat is de reden dat Paulus uitroept:

---

²⁴ 1Korinthe 10:19-20

²⁵ Sommige vertalingen hebben in plaats van 'de heidenen' 'zij', dat is het volk Israël. Voor onze conclusie maakt het geen verschil. Andere vertalingen laten beide weg, mogelijk vanuit verlegenheid met de betekenis van de tekst.

“en ik wil niet dat u met de demonen gemeenschap hebt” (10:20).

Paulus zegt hier hetzelfde als wat we al bij Mozes gevonden hebben, namelijk dat wanneer wij als gelovigen afgoden (afgodsbeelden) of afgodenoffers gebruiken in onze dienst aan God, wij dan tot Hem naderen op een manier zoals de heidenen tot hun goden naderen; en dan zegt Paulus: we hebben *“gemeenschap met de demonen”*! Ook hier dus het beeld dat mensen denken tot God te naderen en God te dienen, terwijl ze - omdat ze dat op een heidense manier doen – in werkelijkheid de demonen dienen. Heidenen offeren aan hun goden, de demonen, dat is duidelijk. Maar jullie doen hetzelfde: jullie hebben gemeenschap met de demonen als je op een heidense manier tot God nadert, en je hebt het niet eens in de gaten!

Een misverstand

Laten we ten slotte nog een misverstand uit de weg ruimen. Veel christenen denken dat ze, omdat ze zich bekeerd hebben, zijn wedergeboren en de Heilige Geest inwonend hebben, niet meer onder de invloed kunnen staan van demonen. De waarschuwingen van Paulus maken echter duidelijk dat dit een misvatting is, en dat het wel kan! In Korinthe hadden de gelovigen nogal wat misverstanden over de vraag wat wel en niet geestelijk was; Paulus wijdt er hele hoofdstukken aan (12 en verder) om daar duidelijkheid in te verschaffen. Maar daaraan vooraf gaand wijdt hij een hele uiteenzetting aan afgodenoffers en afgodendienst (in de hoofdstukken 8 tot een met 11). En hij waarschuwt ze ten zeerste! Houdt je zelf niet voor de gek.

Gemeenschap met demonen

Verderop zullen we meer ingaan op het contact met de onzichtbare wereld, maar hier maken al even een paar korte opmerkingen.

De uitdrukking 'gemeenschap met demonen' die Paulus gebruikt, doet de vraag rijzen wat deze term inhoudt. Het oorspronkelijke Griekse woord dat hier gebruikt wordt duidt op 'omgang, gemeenschap, intimiteit'. Het is dus een soort intieme omgang, waarover je niet publiekelijk spreekt, maar die toch een geweldige ervaring is!

Verder laat de bijbel zien dat omgang met demonen ons denken direct en sterk beïnvloedt, zodat we de leugen geloven en niet Gods waarheid. In het verhaal van Achab, die zich afvraagt of hij tegen de Syriërs zal optrekken, staat God een geest toe om ongeveer vierhonderd profeten tegelijkertijd te misleiden²⁶. Het gevolg is dat ze allemaal onomwonden hetzelfde (foute) advies aan Achab geven. Ook in Paulus' eerste brief aan Timotheüs wordt een direct verband gelegd met 'leringen van demonen'²⁷. Afgodendienst gaat altijd gepaard met andere opvattingen en leringen²⁸.

Het eerste gebod

Het is bij dit punt nog nuttig te kijken naar het eerste gebod, dat als volgt luidde:

---

²⁶ 1 Koningen 22

²⁷ 1 Timotheüs 4:1

²⁸ Daarmee is natuurlijk niet gezegd dat andere opvattingen en leringen altijd het gevolg zijn van afgodendienst.

“U zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. U zult voor uzelf geen beeld maken, geen enkele afbeelding van wat boven in de hemel, of beneden op de aarde, of in het water onder de aarde is. U zult zich daarvoor niet neerbuigen, en die niet dienen, want Ik, de Heere, uw God, ben een na-ijverig God, die de misdaad van de vaders vergeldt aan de kinderen, aan het derde en vierde geslacht van hen die Mij haten, maar Die barmhartigheid doe aan duizenden van hen die Mij liefhebben en Mijn geboden in acht nemen. U zult de Naam van de Heere, uw God, niet ijdel gebruiken, want de Heere zal niet voor onschuldig houden wie Zijn Naam ijdel gebruikt”²⁹.

De eerste zin is opmerkelijk: “U zult geen andere goden voor *Mijn* aangezicht hebben”. Immers, in onze oorspronkelijke (maar onjuist gebleken) opvatting van afgoderij betekent ‘andere goden nalopen’ dat we ons afwenden van God en ons aangezicht wenden naar de afgoden. Dan zou je verwachten dat er zou staan: ‘U zult geen andere goden voor *uw* aangezicht hebben’. Maar dat staat er niet, en dat is niet voor niets. God zegt hiermee dat het volk geen afgoden mocht dienen, want Hij zou dat zien (‘voor *Mijn* aangezicht”). Maar de Israëliet zelf zou het niet eens waarnemen, dat hij daardoor van God was afgedwaald.

Wij denken dat dit hele gedeelte in Exodus 20 betrekking heeft op het dienen van andere goden. Daarom is er sprake van ‘beelden’ die in de afgodendienst altijd een belangrijke rol spelen. Beelden helpen om je te concentreren en een focus in het denken te krijgen. Verder is er sprake van ‘ijdelheid’ hetgeen wijst

---

²⁹ Exodus 20:2-7

op leegheid en leegte, die vooral in het denken wordt nagestreefd, omdat daarmee een toestand van hoger bewustzijn kan worden ervaren. Zelfs in de tien geboden wordt dus duidelijk verwezen naar het dienen van de afgoden op een manier die in lijn is met de overige Schriftplaatsen.

God verafschuwt de afgoderij

Er is niets waar de Bijbel zo tegen waarschuwt als tegen de zonde van afgoderij.

Om te beginnen het vorige gedeelte in Exodus 20:2-7. De Here noemt afgodendienst in vers 5 'een *misdaad*'! Ook in het boek Deuteronomium – dus nog vóórdat het volk Israël het Beloofde Land binnentrok – waarschuwde God hen al tegen de afgoderij. Eigenlijk is het onbegrijpelijk. God bracht hen naar een land dat 'overvloedige van melk en honing', een land waar ze Hem konden dienen en waar Hij temidden van Zijn volk woonde op de plaats 'die Hij zou verkiezen om Zijn Naam daar te doen wonen'. En kennelijk is het juist ook daar, dat de grootste gevaren van afgoderij dreigen.

Afgoderij is een zonde waarin het volk elke keer weer opnieuw verviel; ondanks alle waarschuwingen. Dat zien we in de tijd van de Richteren, waarin God telkens een richter stuurde om hen (gedeeltelijk) te verlossen. Daarna nam de afgoderij weer toe en ging het weer mis. Dan volgde er opnieuw een oordeel van God, en tenslotte weer een richter. Ook in de tijd van de koningen zien we hetzelfde patroon. Er zijn goede koningen die in de weg van de Here wandelen, maar er zijn er ook die een weg van afgoderij gaan, zoals Achab en veel anderen. God waarschuwde tel-

kens tegen de afgoderij: *“Ik zond tot u al Mijn dienaren, de profeten, vroeg en laat, om te zeggen: doe deze gruwelijke zaak toch niet, die Ik haat”*³⁰.

En Hij kondigde ook elke keer aan dat Hij het volk zou moeten oordelen, als zij zich niet bekeerden. Vóórdat Israël het land binnentrok, zei Hij al: *“Wees op uw hoede dat uw hart niet verleid wordt, zodat u afwijkt, andere goden dient en u voor hen neerbuigt. Anders zal de toorn van de Here tegen u ontbranden (...) en u spoedig verdwenen zult zijn uit het goede land dat de Here u geeft”*³¹.

Dat dit inderdaad ook zo is gebeurd, is bekend. Zowel de tien stammen (Israël) als ook de twee stammen (Juda) zijn in ballingschap weggevoerd, als oordeel van God over de afgoderij waarin ze waren vervallen. Over Juda zegt Jeremia het volgende: *“U hebt zelf al het onheil gezien dat ik over Jeruzalem en over al de steden van Juda gebracht heb. Zie zij zijn heden ten dage een puinhoop, zodat er geen bewoner meer in is, vanwege (...) dat zij doorgingen met reukoffers te brengen en andere goden te dienen, die zij niet hebben gekend”*³².

Ook de apostelen waarschuwen de Gemeente van de Heer Jezus tegen de afgodendienst. Paulus en Johannes, maar ook Judas en Petrus laten in hun geschriften zien dat ze begrepen hebben wat afgoderij is en wat de gevolgen ervan zijn. Als straks Babylon – een beeld van de naamchristenheid – door God geoordeeld

---

³⁰ Jeremia 44:4

³¹ Deuteronomium 11:16-17

³² Jeremia 44:2-8

wordt, is ze 'een woonplaats van demonen' geworden³³. Het trieste gevolg van afgoderij.

---

³³ Openbaring 18:2

Hoe de volken hun goden dienen

Het is nu eerst tijd om een idee te krijgen over de vraag “hoe dienen de heidenen hun goden”? Of anders gezegd, hoe komen mensen in contact met de onzichtbare godenwereld? Want we kunnen wel over afgodendienst praten, maar als we niet concreet kunnen maken wat dat is en hoe dat werkt, dan schieten we er nog niet veel mee op. Dit hoofdstuk is bedoeld om duidelijk te krijgen op welke wijze een mens contact kan maken met de onzichtbare wereld en haar demonen.

We zullen hier niet een studie doen naar de (wereld-)religies, maar zullen we een paar dingen noemen die voor ons onderwerp van belang zijn.

De volken en hun goden

Hoe logisch is het dat de mens zonder God onzeker is over allerlei vragen die hem of haar bezig houden. Waar kom ik vandaan, waar ga ik naar toe. Zeker in moeilijke tijden is de wanhoop van de mens groot. Het is geen wonder dat de mens in zijn verloren toestand - zonder Christus - op zoek is naar bevestiging; de bevestiging dat hij een goed mens is en de bevestiging dat het uiteindelijk allemaal goed komt. Dat geeft rust en geluk; en daar zijn we allemaal naar op zoek, toch?

Welnu, deze bevestiging is niet te vinden in de zichtbare wereld en komt ook niet van mensen. De ervaring van elk mens is dat hij het uiteindelijk, als puntje bij paaltje komt, daar niet van kan verwachten. Het is dan ook heel voor de hand liggend dat de mens zijn bevestiging zoekt in de onzichtbare (goden-)wereld. Hij moet daarmee in harmonie leven. De meeste religies hebben hun eigen voorstelling van deze onzichtbare wereld en onderling zijn

ze allemaal verschillend. Elke religie heeft zijn verhalen hoe de onzichtbare werkelijkheid in elkaar steekt en hoe je in harmonie met die onzichtbare godenwereld kunt leven.

Godservaringen – de weg naar binnen

Vervolgens komt dan natuurlijk de vraag hoe de individuele mens die innerlijke overtuiging krijgt dat het allemaal ‘goed zit’. Dan komen we bij het fenomeen dat alle religies de mens een ‘innerlijke godservaring’ aanbieden. Elke religie heeft wel een mystieke stroming³⁴, die uiterlijk kan verschillen, maar waarvan de essentie toch steeds is dat de ziel van de mens het bovennatuurlijke, het onzichtbare, datgene wat al het zichtbare overstijgt³⁵, kan ervaren. Onder mystiek kunnen we het volgende begrijpen³⁶:

- het op enigerlei wijze trachten te komen tot een innige vereniging met God, het goddelijke of het bovennatuurlijke, of het bereiken van diepe staten van meditatie en spirituele realisaties. Veelal gebeurt dit door middel van gebed, beschouwing of meditatie.
- (...) subjectieve ervaringen van bovennatuurlijke aard, contact dus met een andere werkelijkheid dan de gebruikelijke. Deze contacten kunnen meer of minder intensief zijn. Al naargelang de afstand tot het bovenaardse kunnen zulke ervaringen uiteenlopen van een

---

³⁴ zie bv http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_religies_en_spirituele_tradities#Mystiek (19-12-14)

³⁵ Dit wordt ook wel het ‘transcendente’ genoemd. Het bovennatuurlijke ervaren noemt men dan ‘transcenderen’, boven zichzelf uitstijgen.

³⁶ <http://nl.wikipedia.org/wiki/Mystiek>

eenvoudig besef van het hogere tot aan een heftige ver-
voering, buiten zichzelf treden of het goddelijke intens
gewaarworden.

Uit het hindoeïsme kennen we onder meer de Transcendente
Meditatie en de yoga, uit het boeddhisme de concentratie en
meditatie (Zen). Al deze methoden zijn erop gericht een hogere
staat van bewustzijn te bereiken, waarin de mens zich bewust is
van meer dan alleen het normale (het normaal waarneembare),
het natuurlijke.

De hoogste staat van bewustzijn wordt bereikt na het doorlopen
van een aantal fasen waarvan de volgende drie³⁷ wel algemeen
zijn:

- *Concentratie*; dit is de eerste stap. We treden hierbij
daadwerkelijk naar “binnen”. We geven dan aandacht
aan ons diepere Zelf. Tijdens de concentratie wordt de
geest ‘éénpuntig’. De geest dwaalt steeds minder af. Het
is de concentratie die als enige stabiliteit verschaft in de
eeuwige stroom van de geest. Ze stelt de geest in staat
om zonder afleiding, steeds meer op hetzelfde object
gericht te blijven. Concentratie leidt tot kalmte en in-
zicht. Er kan geconcentreerd worden op bijvoorbeeld de
adem of op een mantra.
- *Meditatie*³⁸; die staat waar continuïteit is in de afwezig-
heid van onderbrekingen in het afdwalen van de geest.

---

³⁷ Dit varieert overigens wel; soms kom je 2, maar soms ook 5 stadia tegen.
Voor ons verhaal maakt het niet zoveel uit, aangezien ze alle in de contem-
platie als hoogste toestand uitkomen.

³⁸ Het woord ‘meditatie’ wordt in twee betekenissen gebruikt. A) de bete-
kenis van overdenking; bv een overdenking van een Bijbelgedeelte. Hierbij
wordt het verstand normaal gebruikt en zo hoort het. B) ‘meditatie’ als
techniek om een andere bewustzijnstoestand te bereiken; hierbij wordt het

Dit is het essentiële verschil met concentratie, waarin er perioden van éénpuntigheid zijn, maar geen constante stroom in de beheersing van het denken. Meditatie wordt ook vergeleken met een toestand van schouwen en zich dus niet verbonden voelen met wat er geschouwd wordt.

- *Contemplatie*; dit is het één worden met het Al, het verkrijgen van de allerhoogste kennis ofwel de waarheid. Het is de hoogste vorm van meditatie.

Op deze weg kun je simpel gezegd de gedachtestroom (het denken) verminderen of stopzetten, waardoor innerlijk een verhoogd bewustzijn tot stand gebracht wordt. Dit verhoogde bewustzijn neemt dingen waar, die je in een normale toestand niet zou waarnemen. De mens staat dan open voor de onzichtbare wereld en beleeft innerlijk wat er vanuit de onzichtbare (goden)wereld tot hem komt. Deze ervaringen kunnen heel divers zijn, maar zijn over het algemeen heel erg bijzonder en positief³⁹; het zijn ervaringen die niet of nauwelijks in woorden zijn uit te drukken en waar je niet over kunt communiceren. Je moet het ervaren hebben. Veel van deze religies heten dan ook niet voor niets ‘mysteriegodsdiensten’, verwijzend naar het innerlijke mysterie dat zich in de ziel van de mens afspeelt.

Wat de religies dus aanbieden zijn methoden die de stroom van gedachten stil leggen, een staat van hoger bewustzijn tot gevolg

---

denken beïnvloed of stopgezet. Dit brengt ons in een toestand waarin we openstaan voor de onzichtbare wereld met zijn demonen. (<http://nl.wikipedia.org/wiki/Meditatie>)

³⁹ Overigens wordt bij het toepassen van deze methoden ook altijd gewaarschuwd voor mogelijke verkeerde toepassing en de kwalijke gevolgen daarvan. De onzichtbare wereld doet zich niet altijd alleen maar positief voor.

hebben, waardoor contact met de onzichtbare wereld mogelijk is; onuitsprekelijke 'godservaringen'.

Op deze wijze vind je dus het geluk in jezelf. Als je daar de rust en harmonie – en de voortdurende bevestiging ervan - kunt vinden dat je een goed mens bent en dat het helemaal goed met je is, dan heb je het geluk gevonden! Als een mens zich dus maar op de juiste wijze openstelt voor de onzichtbare godenwereld en daarvan zijn heil of geluk verwacht dan zullen de goden (demonen) dit verlangen vervullen!

Griekse godendienst

Een van de meest indrukwekkende Griekse godendiensten zijn wel wat genoemd wordt de *mysteriën van Eleusis*⁴⁰. Deze godsdienstige rituelen hebben lange tijd plaats gevonden; sommigen zeggen vanaf ca 1500 vóór Christus⁴¹ tot in de 4e eeuw nà Christus. Dit is interessant, omdat in de tijd dat Paulus in Athene en Korinthe was, deze heidense godsdienst wijdverbreid was en grote invloed had op het denken. We nemen er een paar dingen uit die voor ons verhaal van belang zijn en ook bevestigen wat we hiervoor gezegd hebben over religies.

Het eerste is wel dat de mysteriën verbonden zijn met de mythe waarin Persepone, dochter van de godin Demeter (godin van de aarde), door Hades de koning van de onderwereld wordt ontvoerd. Deze mythe kent drie zgn. cycli, nl de nederdaling, de zoektocht en tenslotte de terugkeer (uit de diepten), waarbij Persepone met haar moeder Demeter wordt herenigd. Kenmerkend is in ieder geval dit:

---

⁴⁰⁴⁰ http://nl.wikipedia.org/wiki/Mysteri%C3%ABn_van_Eleusis

⁴¹ Dat is dus rond de tijd dat het volk Israël uit Egypte trekt en het beloofde land binnentrekt!

- we zijn los van de godheid en dus het geluk kwijt;
- vervolgens vindt een zoektocht plaats die
- eindigt in de hereniging met de godheid.

Het tweede is dat de deelnemers aan de rituelen daarover niets aan anderen mochten vertellen op straffe van de dood. Het was een geheim, een mysterie. Sommigen schrijven dat dit ook logisch was, omdat wat je bij de geheime rituelen ervoer ook niet in woorden was uit te drukken. Het waren innerlijke, mystieke ervaringen.

Opmerkelijk is het gevolg van het ondergaan van deze mysteriën.

Die overtuiging wekken, dat de dood niets anders was dan een wedergeboorte, schijnt het hoofddoel van de Eleusinische mysteriën te zijn geweest. Alle dogmatiek, al wat leerstellig was, bleef uitgesloten van de daarbij verrichte plechtigheden. De ingewijden leerden niet, maar ondervonden wat de mysteriën in hun gemoed wilden inprenten. . . . Kortom, het algemene gevoel van de oude Grieken was, dat zij, die aan de mysteriën deelnamen, daardoor vromer, rechtvaardiger en in ieder opzicht beter werden.⁴²

Iemand anders schrijft: "In de mysteriën gaat het er in principe om te komen tot een hogere spirituele kennis, ja zelfs een imaginaire onsterfelijkheid. . . 'Verlossing' is hier het centrale woord. De in het mysterie ingewijde stijgt als het ware boven zichzelf uit tot het niveau van de goden."⁴³

---

⁴² http://nl.wikipedia.org/wiki/Mysteri%C3%ABn_van_Eleusis

⁴³ Slavenburg; Westerse esoterie en oosterse wijsheid.

Algemene kenmerken van de weg naar binnen

Zonder uitputtend te zijn, kunnen we de volgende algemene kenmerken noemen van de 'weg naar binnen', de manier om in contact te komen met de onzichtbare godenwereld.

- Het gemeenschappelijke middel is het stopzetten van de gedachtestroom, het uitschakelen van het denken en het komen tot de innerlijke leegte ("stilte"); dit is een hogere staat van bewustzijn, waarin de werkelijkheid op een geheel andere manier ervaren wordt.
- De weg naar die ervaring is langer of korter en kan door oefening bereikt worden;
- De rituelen die erbij horen zijn verschillend en afhankelijk van religie en cultuur
- De innerlijke ervaring wordt verschillend benoemd; Ik, Identiteit, Zelf, God, Al, Liefde, intimiteit met God, de geest of Geest, etc. etc., ook weer afhankelijk van religie en (sub)cultuur
- De innerlijke ervaring is er een waarin de persoon innerlijk één wordt (versmelt) met de wereld om hem heen; een toestand van harmonie, rust en vrede. Een situatie die vooral ook als "liefde" wordt ervaren. Daarin is ook geen behoefte om anderen te (be)oordelen.
- De innerlijke ervaring dat god in jezelf is – of dat je zelf god bent - en dat je aan niemand verantwoording hoeft af te leggen. Wat anderen van jou vinden, doet er dus niet meer toe. Je wordt ongevoelig voor de opvattingen van anderen.
- De innerlijke ervaring is er één van 'weten'. Geen intellectuele kennis, maar een meditatief één-worden, zoals

trouwens in alle oude culturen het 'weten' geen abstracte handeling is, maar zelfs een min of meer bewust nagestreefde mystieke vereniging.

- De hogere bewustzijnstoestand maakt dat men alleen het 'nu' ervaart en zich geen zorgen (gedachten) maakt omtrent het verleden en ook niet over wat nog komt, de toekomst.

U zult als god zijn

Het hoeft weinig betoog om te zien dat wat hier gebeurt precies is wat satan aan het begin in Genesis 3 aan de mens heeft beloofd: *“. . . op de dag dat u daarvan eet, zullen uw ogen geopend worden en u zult als god (of goden) zijn, goed en kwaad ken- nend”*⁴⁴

‘Uw ogen zullen geopend worden’ dat is: je zult nieuwe dingen zien, je zult de dingen op een nieuwe manier zien, je zult de werkelijkheid op een andere manier ervaren. Daarbij zul je ‘als god’ worden, oftewel je zult jezelf zien als belangrijk, degene om wie je hele leven draait, en vooral degene die zelf het hoogste gezag heeft over zijn eigen leven. Niemand kan jou iets zeggen, waar jij je iets van aan zou moeten trekken. Je bepaalt⁴⁵ zelf wat goed en wat kwaad is.

Dat is het gevolg als de mens luistert naar het voorstel van satan: je zult als god zijn.

---

⁴⁴ Genesis 3:5

⁴⁵ Het woord dat hier meestal vertaald is met ‘kennen’, heeft een brede betekenis. Een bijbeluitlegger heeft dit eens vertaald als ‘bepalen’; zelf gebruik ik die betekenis al lange tijd, omdat het concreet en betekenisvol is.

De hedendaagse 'westerse' godendienst

Als je goed kijkt, zie je in de wereld om ons heen een tsunami van demonisch geweld die de mensen meesleurt in het ervaren van de onzichtbare wereld en het bovennatuurlijke. De mens die Jezus Christus afwijst als zijn Heiland en Heer heeft een zinloos bestaan, waarmee hij niet kan leven. Aan de mens die buiten Christus zoekt naar zin en betekenis van het leven, biedt satan zijn 'buitengewone ervaringen' die 'levensveranderend' zijn en inhoud geven aan je leven.

In de tijd van de Beatles zijn vooral de oosterse religies naar het westen komen overwaaien naar de grote massa en zijn de bijbehorende rituelen in onze westerse wereld binnengedrongen.

De ontwikkelingen gaan erg snel, zodat je soms het idee hebt dat bijna iedereen zich met de onzichtbare wereld bezighoudt. Dat betekent niet dat iedereen zich met religie en met religieuze leringen bezighoudt, maar wel dat men de bijbehorende praktijken in een of andere vorm toepast.

De variëteit die aangeboden wordt, is ontzettend groot en wordt met de dag groter, lijkt het wel. Je hoeft maar te googelen op 'spiritualiteit' en je hebt direct 990.000 hits te pakken. Doe je het in het Engels dan kom je op 119 miljoen hits! Het is niet meer normaal! Kijk je op www.spiritualiteit.startpagina.nl dan is er voldoende te kiezen. Het is onbegonnen werk om dit allemaal op een rijtje te zetten; we zullen ons er niet aan wagen. We noemen nog slechts twee zaken die vandaag de dag erg in zwang zijn, zonder daarmee te zeggen dat dit de belangrijkste ontwikkelingen zijn.

Hedendaagse muziek

Wie kent niet de house- en dancemuziek, een vooral Nederlands exportproduct (zie bv www.naarhouse.nl). Wat denkt u dat er op de dancefeesten gebeurt, al of niet met behulp van een xtc-pilletje of alcohol? We gaan massaal 'uit ons dak'; dat wil zeggen, het dak gaat figuurlijk van de schedel en we hebben contact met de onzichtbare wereld. Fantastische ervaringen, waar we weer even op kunnen teren, tot de volgende party. Het zijn tegenwoordig gewoon trance⁴⁶-feesten en zo wordt het ook genoemd: "A State of Trance".

Maar vergis je niet. Het gaat niet alleen om de muziekfeesten en -festivals. Een groot deel van de hedendaagse muziek (en ik denk eigenlijk het grootste deel) is bedoeld om de mens 'in hoger sferen' te brengen zodat men zich openstelt voor de onzichtbare wereld.

Mindfulness

De weg naar binnen wordt ook op allerlei andere manieren onderwezen. Zo is momenteel 'mindfulness' bezig aan een grote opmars.⁴⁷ Het wordt enorm gepromoot in alle sectoren van de maatschappij (zie bv <http://centrumvoormindfulness.nl>). Maar feitelijk is het niets anders dan boeddhistische (meditatie-)praktijk verpakt in een westers jasje en zogezegd gericht op ontstressing en balans in je leven. Ondertussen wordt je dus geoeffend in het je openstellen voor de onzichtbare godenwereld. Natuurlijk heeft het zijn positieve effecten, zoals in onderstaande

---

⁴⁶ Trance: Transcenderen = het op mystieke wijze ondervinden van het bovennatuurlijke.

⁴⁷ Een zoekopdracht op Google levert 24,3 miljoen resultaten op!

citaten te lezen valt. Let daarbij ook op de terminologie die gebruikt wordt.

- *Door in het hier en nu contact te maken met je lichaam en je ademhaling, herstel je het contact met jezelf en de wereld om je heen. Je doorbreekt de hectiek en creëert ruimte en rust om bewust en met aandacht je koers te bepalen, telkens opnieuw.*
- *. . . verrassend te ervaren hoe in stilte, ervaringen en levensvragen zich aandienen en hoe antwoorden uit zichzelf ontstaan - alleen al door er ruimte aan te geven en ervoor open te staan. . . . leren om te pauzeren te midden van je vaak drukke bezigheden, om vaker stil te staan bij je eigen wijsheid, en met meer gemak leren omgaan met stressvolle ervaringen.*
- *. . . ben ik nu meer gewaar van de rust in mijn dag, de momenten die ik met aandacht creëer en ik volledig aanwezig ben bij dat wat ik doe. Hierdoor ben ik in staat meer te genieten en in het midden van alle drukte de stilte met mij mee te nemen*
- *. . . stelt mij in staat om beter met uitdagingen en obstakels om te gaan en mij vaker te realiseren dat het hier en nu (bijna) altijd de beste plek is om te vertoeven. Het verrijkt mijn leven met inzicht en verwondering en verdiept het met de ervaring van eenheid.*
- *. . . ervaar dat mindful leven een zekere stabiliteit brengt, wat er ook gebeurt. Het geeft veerkracht en ik geniet intenser, simpelweg door vaker volledig aanwezig te zijn in het hier en nu.*

Het eindscenario

Het lijkt erop dat Satan bezig is om de grote mensenmassa op allerlei verschillende manieren te verleiden. Maar het doel is steeds hetzelfde: dat de mens zich openstelt voor de onzichtbare wereld en 'gemeenschap heeft met demonen'. De omstandigheden van de (westerse) mens wordt steeds dramatischer met crisis op crisis en ramp na ramp. De onzekerheid neemt in onze dagen geweldig toe en dat drijft de mensen naar iets dat ze in ieder geval een positief gevoel en overtuigingen geeft, dat het toch goed met ze gaat en ze zich geen zorgen hoeven te maken. Die innerlijke ervaringen geven hen de zekerheid dat het allemaal goed komt, ook al lijkt het er in de zichtbare wereld in de verste verte niet op.

Het is de voorbereiding op het eindspel waar de satan mee bezig is. Geen wonder dat de mensheid straks de antichrist zal volgen en de satan zal aanbidden (terwijl ze denken hun eigen god of God te aanbidden). *“En de hele aarde ging het beest met verwondering achterna. En zij aanbaden de draak, omdat hij aan het beest macht gegeven had. En zij aanbaden het beest en zeiden: Wie is aan dit beest gelijk? En wie kan er oorlog tegen voeren? . . . . . En allen die op de aarde wonen, zullen het aanbidden, althans van wie de namen niet zijn geschreven in het boek des levens van het Lam Dat geslacht is, van de grondlegging van de wereld af.”* (Openb. 13:3-8)

Ook de christelijke gemeenschappen staan midden in deze wereld en ondergaan daarvan de invloeden. Met als gevolg een steeds maar uitdijende afgoderij op christelijk erf.